

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต. คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเราเวลาเกิดมานี้ ทุกคนเกิดมาถามว่าชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้มาจากไหน แล้วชีวิตนี้จะไปอย่างไร ทุกคนสงสัยหมดเลย แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาท่านจะเห็นตอบเรื่องสภาวะสิ่งนี้ได้หมดนะ พระสารีบุตรเวลาตอบกับลัทธิต่างๆ ว่าหนึ่งไม่มีสองคืออะไร หนึ่งไม่มีสอง โลกนี้เป็นของคู่ มีคู่กับสว่าง สิ่งต่างๆ สุขคู่กับทุกข์ หนึ่งไม่มีสอง

ชีวิตนี้คือไออุ่น ชีวิตนี้คือตัวพลังงาน แต่ไม่ใช่พลังงานแบบว่า พลังงานนี้เราเอามาเปรียบเทียบเฉยๆ แต่พลังงานต่างๆ มันไม่รู้สึกในตัวเองหรือ ตัวที่เป็นพลังงานมันขับเคลื่อนไป มันก็เป็นสสารส่วนหนึ่งเป็นพลังงานอันหนึ่ง พลังงานของโลก แต่ถ้าชีวิตนี้คือไออุ่น คือตัวพลังงานนั้น คือมันมีชีวิต มันมีความรู้สึก แต่ความรู้สึกบางชีวิตมีความรู้สึกอันนี้เราเข้าไปถึงจุดนี้แล้ว เราถึงว่าจะรู้จักชีวิตตัวนี้ไง

ชีวิตตัวนี้คือจิต จิตเดิมแท้ที่ปล่อยใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ปล่อยใส จิตเดิมแท้ที่เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ชีวิตนี้เกิดขึ้นมาชีวิตนี้เป็นของเรา เรานี่ชีวิตนี้เป็นของเรา ร่างกายนี้เป็นของเรา แต่สิ่งที่เป็นของเรานี้เรากลับเป็นเจ้าของ เราเป็นเจ้าของหัวใจ เป็นเจ้าของร่างกาย แต่เราไม่มีอำนาจในร่างกายและจิตใจของเราเลย อำนาจและจิตใจของเรามันขับเคลื่อนมันไปตามอำนาจของมัน เราต้องเดิน ร่างกายมันต้องการสิ่งใด

คนเกิดมานี้ คนเกิดมาแล้วร่างกายตั้งแต่เด็กขึ้นมาเราต้องให้มีความเจริญเติบโต มันเปลี่ยนแปลงสภาวะไปตลอด มันมีอำนาจเหนือเรานะ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา เวลามันต้องการสิ่งใดเราต้องการหาสิ่งนั้นมาเพื่อมัน แต่เสร็จแล้วมันก็ไม่อยู่ในอำนาจของเรา นี่อำนาจของเราในร่างกายก็ไม่มี อำนาจของเราในจิตใจก็ไม่มี แล้วชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้เพราะการเกิดนี้สภาวะของการเกิด สรรพสิ่งต่างๆ ต้องมีการเกิด

สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญาณครองคือพืชผล ต้นไม้มันก็เกิดเจริญงอกงามไปของมัน แต่มันไม่มีวิญญาณครอง แต่ชีวิตของเราเพราะเราเกิดมาเรามีวิญญาณของเรา ตัวจิตปฏิสนธินี้ตัวนี้ตัวเกิดในครรภ์ พระพุทธเจ้าบอกการเกิด ๔ อย่าง เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ สิ่งที่ต้องเกิดชีวิตนี้ต้องเกิดตลอดไป แต่การควบคุมที่ว่าเมื่อก่อนจิตนี้หนึ่งเดียว จิตนี้ไปหนึ่งเดียว แล้วมนุษย์เมื่อก่อนเรามี ๑๖ ล้านคนเดี๋ยวนี้มี ๖๐ ล้านคนมาจากไหน

ในพระไตรปิฎกนะ เวลาเกิดไปนะ สัตว์เกิดเป็นมนุษย์ก็ได้ มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ก็ได้ แล้วสัตว์น้ำสัตว์บกที่เราไม่เห็นชีวิตอีกมากมาย แล้วจิตวิญญาณในวัฏฏะอีกมหาศาลมาก พยายามแสวงหาที่เกิดแต่เขาไม่มีโอกาส เขาไม่มีโอกาสๆ เขาต้องเกิดในสถานะของเขา เขาเกิดเป็นสัตว์ มดปลวกเกิดมามหาศาลเลย

พระโพธิสัตว์จะไม่เกิดต่ำกว่านรกกระจำบ ไม่เกิดต่ำกว่านั้น ไม่เกิดเล็กกว่านั้น แต่พระเราในครั้งพุทธกาล ในพระไตรปิฎกได้จิ้วรมา มาตัดจิ้วรอยู่ด้วยความผูกพันกับจิ้วร แต่คตินั้นเป็นโรคที่ท้อเสียตายแต่คตินั้น แต่ด้วยความผูกพันของใจ ใจไปเกิดเป็นเส้นในจิ้วรนั้น แล้วพอดีพระเจ้าจะแจกจิ้วรนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าจิ้วรนั้นอย่าเพิ่งแจกนะ เก็บไว้ก่อน พบไว้ให้คิดแล้วเก็บไว้ในตู้ ๗ วันเส้นนั้นตาย พอตายจากนั้นไปเกิดบนสวรรค์ เพราะอะไร เพราะเขาเป็นพระเจ้าประพฤติปฏิบัติดีมาแต่เขาปฏิบัติไม่ถึงที่สุดใจ ไม่ถึงกับเข้าไปควบคุมใจของตัวเองได้ใจ สิ่งนี้เป็นอำนาจ

อำนาจของใจมันมีอำนาจมากกว่า ความรักความผูกพันเราว่าเป็นไปได้อย่างไร คนเราจะไปผูกพันขนาดนั้นได้อย่างไร ก็เหมือนเราไปตลาดมา เราไปซื้อเสื้อผ้ามาเป็นของใหม่แฟชั่นใหม่สิ่งที่ใหม่เราจะคิดใจมาก เราจะผูกพันมาก นี่พระบวชมาแล้วในความผูกพันของใจ มันยังไม่ได้ชำระมันก็มีความผูกพันอย่างนั้น เวลาตายไปนี่ไอ้ความผูกพันไอ้ความยึดมั่นอันนั้นมันทำให้ไปเกิดเป็นเส้น

แต่คุณงามความดีใจ เกิดพบมิตรดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่รู้แจ้งโลก ถึงว่าสงสารวิญญาณดวงนี้ ถ้าเกิดมีการแบ่งกัน เพราะตามวินัยภิกษุเวลาตายไปนี้สมบัติบริวาร ๘ ต้องตกเป็นของสงฆ์ ถ้าสงฆ์อุปัฏฐากอยู่สงฆ์นั้นจะได้สมบัติอันนั้น ถ้าสงฆ์นั้นไม่มีใครอุปัฏฐากอยู่ต้องเป็นของกลาง แล้วต้องทำญัตติแจกกันในสงฆ์นั้น นี่

ตามวินัยกรรม วินัยกรรมเป็นสภาวะแบบนั้น สงฆ์ก็แจกกันตามหน้าที่ไง เพราะว่าตายแล้วก็ทำตามวินัย คือผ้าอันนั้นก็ต้องแจกไป เพราะเป็นประโยชน์ต่อไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นแก่วิญญูณดวงนั้น ให้พับเก็บไว้ก่อน ให้เส้นนั้นมันมีความสุขในจิวนั้น ถ้าแจกเส้นตัวนั้นมันจะโกรธเพราะยึดไปเอาของของมัน มันต้องโกรธ สิ่งที่โกรธมันจะไม่ได้ไปสวรรค์หรอก แต่ว่าถ้าเอาไปพับเก็บไว้ในตู้ เส้นมันก็มีความสุขของมัน สุขอยู่ในผ้า ไปว่าผ้ามันของเราๆ จนกว่าชีวิตนี้ตายไป ชีวิตตายไปนี่ ตายจากนั้นไปก็ปฏิสนธิบนเทวดา นี้อยู่ในพระไตรปิฎก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ขนาดที่ว่าพระองค์ให้จิตดวงนั้นไปถึงเป้าหมายไปถึงที่สุขสบายของเขา มันเป็นเพราะว่าสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใช้ไหม

แต่เราจะไม่เห็นของเรา เราถึงว่าชีวิตของเราคืออะไร การดำรงรักชีวิตการแสวงหาปัจจัย ๔ เรื่องของโลกมันเป็นเรื่องความทุกข์ มันเป็นเรื่องที่ว่าเป็นงานอันใหญ่โตมาก เราต้องแสวงหาสิ่งนั้นเพื่อความความปรารถนาของเรา มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ โลกเป็นแบบนั้นจริงๆ ฉะนั้นว่าคนเกิดมาในโลกแล้วถึงต้องแสวงหาต้องพยายามทำหน้าที่ของตัวเอง จนลืมหน้าที่อันสำคัญอันหนึ่ง

ในศาสนาสอนเรื่องอย่างนั้น แต่ศาสนาสอนอย่างนั้นแล้วพระปฏิบัติทำไมไม่ปฏิบัติให้ถึงที่สุดให้หมดละ ทำไมพระปฏิบัติขึ้นมาดีก็มี มีตามที่ว่าเขาเป็นไปตามกระแสโลกก็มี สิ่งนั้นเพราะว่าหัวใจใจ หัวใจการประพฤติปฏิบัติการปรารถนา เริ่มต้นการบวชทุกคนปรารถนาดีหมด แต่อำนาจของใจอำนาจของกิเลสนี้มีอำนาจมาก ถ้าอำนาจของกิเลสมันพยายามขบไสของมัน นี่มันมีอำนาจเหนือเราใจ เราไม่มีอำนาจทั้งร่างกายไม่มีอำนาจทั้งจิตใจ ทั้งๆ ที่ของนั้นเป็นของเราละ

เราเกิดมานี้บุญพาเกิดเป็นมนุษย์ นี่มีบุญมากถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดเป็นมนุษย์เพราะอะไร เพราะมนุษย์มีโอกาสใจ เกิดเป็นเทวดาก็ไม่มีโอกาสเท่ามนุษย์ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ก็ตรัสรู้ในภพของมนุษย์ เพราะมนุษย์นี่มันต้องเผชิญกับสภาวะของร่างกาย ที่มันต้องการอาหารของมันต้องเจริญเติบโตของมัน แล้วเห็นสภาวะที่มันแปรสภาพมันเปลี่ยนแปลงของมัน มันเห็นชัด ถ้าเป็นเทวดาเขาเกิด

ขึ้นมาจุดเกิดขึ้นมาเขาก็ได้ร่างกายอย่างนั้นมา นี่มันก็เป็นจุดสภาวะแบบนี้ จนกว่าแสงมันจะจางลงไป พอตายขึ้นไปมันไม่เห็นสภาวะการเปลี่ยนแปลง

แต่เราเห็นสภาวะการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงแบบภายนอกมันจะสลดสังเวชขึ้นมา ขมทุกข์ไปแสดงการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ให้เจ้าชายสิทธัตถะเห็นยังมีความรู้สึกความสะเทือนใจถึงขนาดออกบวช นั่นนะธรรมชาติตัว นี้ร่างกายอยู่กับเรา มันเจริญเติบโต มันเกิดมาแล้วมันก็แก่ไป แล้วมันก็เจ็บไข้ได้ป่วย แล้วมันก็ต้องตายไป ถ้าเราเห็นตรงนี้เราจะเกิดมรณานุสติความคิดถึงความตายตลอดไป เราจะไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมขนาดไหน

เราต้องการสิ่งต่างๆ มาก ลองกำหนดคุณวิ มรณานุสติคิดถึงความตายๆ มันจะคิดแล้วมันจะสลดสังเวช แล้วมันจะหาทางออก มันพยายามจะคิดว่าแล้วสิ่งใดจะเป็นที่พึ่งของเรา ถ้าสิ่งใดเป็นที่พึ่งของเรา อำนาจของกายนี้ เราไม่มีอำนาจเหนือมันตลอดไป เพราะมันเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เกิดขึ้นมาจากกรรม จิตปฏิสันธิในกรรมของมารดานี้ได้อาศัยดิน น้ำ ลม กับไฟ จากไข่ของแม่เกิดมาเป็นมนุษย์

แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์ เราถ้ามีความเข้าใจมีความเห็นในธรรม เราจะออกหาสมบัติอีกอันหนึ่ง สมบัติอีกอันหนึ่งมันเป็นสมบัติของใจ ใจมีอำนาจมากมันมีการแสวงหา มันต้องการของมันมากมันจะจับไสของมันไป เราต้องพยายามสงบอันนั้นเข้ามาเพื่อให้มันเปิด ถ้าน้ำมันมีน้ำอยู่แต่เราไม่สามารถหาน้ำนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ เราจะไม่เป็นประโยชน์เลย แต่ถ้าเราจะหาน้ำมาเป็นประโยชน์ได้ เราต้องมีน้ำหาน้ำมา หาน้ำเพื่อดำรงชีวิต หาน้ำขึ้นมาเพื่อให้ใจชุ่มชื้น

นี่ก็เหมือนกัน ใจมันแสวงหา มันทุกข์ยากของมัน มันเป็นไปตามสภาพของมัน เราทำความสงบของใจเข้ามา สิ่งนี้เราจะเริ่มมีอำนาจกับเรา ถ้าเรามีอำนาจกับเราๆ สามารถจะทำงานของเราได้ ถ้างานที่เราทำอยู่ความคิดขนาดไหน นักวิทยาศาสตร์ เห็นไหม จินตมยปัญญา ความจินตนาการไปของโลกมันจะเป็นปัญญาของโลกไป สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับโลก เป็นประโยชน์กับโลกมากความจริงรุ่งเรือง ความสะดวกสบายของโลก โลกปรารถนาสิ่งนั้น ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา

คนเราทุกข์ยากนะใช้ชีวิตไปส่วนหนึ่ง แสวงหาส่วนหนึ่ง มันมีความทุกข์ความยาก ถ้ามันมีความสุขมีความพอใจของมัน มันจะมีความสุขมาก คนเราสะดวกสบายจนเวลาเหลือมากนะ บางคนก็ว่าแห้ว ชีวิตนี้ทำอะไร จะไม่มีสิ่งใดทำ มันจะว่าแห้ว มันจะไม่มีที่พึ่ง เราคิดแต่เฉพาะว่าให้พึ่งแต่ความสะดวกสบายของร่างกาย เราไม่คิดที่พึ่งให้ความสะดวกสบายของใจบ้าง

ถ้าใจมันพักสงบนะมันจะไม่ว่าแห้ว มันจะไม่ไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งใด นี่ชีวิตมันว่าแห้วมันทุกข์ยาก ยิ่งคนอายุมากใกล้ที่ว่าจะไป ใกล้ๆ จะไป มันจะเริ่มว่าแห้วจะรักลูกรักหลาน รักเพราะอะไร เพราะเราใกล้เวลาจะถึงฝั่งๆ เวลาพูดก็ได้ไม่กลัวตาย ทุกคนไม่กลัวตายหรอก เพราะศาสนาสอนไว้แล้วเกิดมาต้องตาย เห็นสภาวะการตายทั้งหมด

แต่ตายมาแล้วมันก็ยึดมันก็อาลัยอาวรณ์ คนเราจะต้องไปเผชิญกับสภาวะใหม่ แล้วก็ไม่ว่าสภาวะใหม่เป็นอย่างไร ทำไมมันจะไม่อาลัยอาวรณ์ไม่มีความคิดความกลัวมันต้องกลัวในสภาวะแบบนั้น เราถึงต้องย้อนกลับมาดูตัวนี้ การตายและการเกิดสภาวะเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสมมุติทั้งหมด เราเป็นเจ้าของชั่วคราว เราเป็นเจ้าของชีวิตเจ้าของร่างกาย แต่ร่างกายนี้ชั่วคราว

แต่ถ้าเราทำเข้ามาเห็นสภาวะของใจ เราจะเป็นเจ้าของที่ว่าเป็นความจริงเลย เจ้าของใจ ใจนี้ไม่อยู่ในอำนาจของกิเลส กิเลสมันมีอำนาจของมันถึงไปอำนาจของมันแล้วมันขับไล่สิ่งนั้นมันจุกกระชากลากไป เราก็ดิ้นต้อยๆ ตามไป เราไม่มีอำนาจเลย เราต้องเป็นขี้ข้าของมันทั้งหมดถ้ากิเลสมันขับไล่ไป

แต่ถ้าพยายามทำบุญกุศลขึ้นมา มันเริ่มสะสมคุณงามความดีขึ้นมา มันมีสิ่งที่เข้าไปต่อต้านกัน มีสิ่งที่มีน้ำหนักมากกว่า ถ้าน้ำหนักมากกว่าความคิดเราใฝ่ดีๆ ทำดีเพื่อเรา ทำดีแล้วเป็นดี สิ่งต่างๆ โลกจะเป็นอย่างไรเป็นไป เราอยู่กับสังคมๆ เป็นสภาวะแบบนั้น เราจะแบกสังคมไม่ได้หรอก เราอยู่สังคมเราก็ทำคุณงามความดีของเรา ถึงที่สุดของมัน ถึงว่าผู้ที่บริหารต้องมีพรหมวิหาร ๔ ต้องมีเมตตา มีกรุณา สุกต่ายแล้วก็ต้องอุเบกขา เพราะคนมันไม่ฟังเราหรอก คนมันไม่เชื่อมันก็ไม่เชื่อนะ มันมีขอบเขตสภาวะแบบนั้น เราแบกโลกก็ตาย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม จะสอนใครดี ๆ ไม่รู้จะสอนใคร เพราะใครจะรู้ได้ขนาดเรา แต่ถึงที่สุดแล้วคนที่สร้างสมมามี อุเบกขานี้ ผู้บริหารต้องมี อุเบกขา วางของเขาไว้ตามสภาวะกรรม กรรมของเขามันเป็นสภาวะแบบนั้น เขาไม่เชื่อฟังเราๆ เขาไม่มีเหตุผล เพราะเขาหยาบของเขา เขาสร้างของเขาอย่างนั้นเอง แล้วของเราต้องย้อนกลับมาหัวใจเราไม่ไปเกาะเกี่ยวจนเป็นแบกภาระไป เราไม่แบกภาระ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ไม่ใช่ให้ปล่อยวางจนไม่ทำอะไรเลย

ถ้าปล่อยวาง เห็นไหม เวลาเราประพฤติปฏิบัติพระพุทธเจ้าบอกให้ปล่อยวางให้ว่าง เราปล่อยวางเราก็สบายๆ เราปล่อยวางสภาวะโลก แต่เราต้องมาทำหัวใจของเรา ถ้าหัวใจเราจะปล่อยวางมันต้องมีเหตุมีผล มันจะปล่อยวางตัวเองไม่ได้หรอก เพราะไม่มีเหตุมีผล เพราะกิเลสมันยึดตาย แล้วถ้าเราจะปล่อยวาง เราต้องปล่อยวางจากสิ่งนั้นให้มันสงบเข้ามา

ถ้ามันปล่อยวางจากข้างนอก บ่วงแห่งมาร รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร ใจมันไปเกาะเกี่ยว รูป รส กลิ่น เสียง เกาะเกี่ยวมารไปทั้งหมดเลย แล้วถ้ามันปล่อยสิ่งนั้นเข้ามามันเป็นอิสระเข้ามา แล้วมันจะไปว่าเหว้อย่างไร มันไปเกาะสิ่งใดสิ่งนั้นก็ฟังไม่ได้ๆ แล้วมันมาเกาะตัวมันเอง ตัวมันเองเป็นความจริงนะ

ใจนี้เป็นความจริง ใจนี้เกิดตายๆ แต่สภาวะใหม่แต่ใจดวงเก่า ใจดวงเก่าในสถานะใหม่ มันกลับมาที่นี้แล้วมาพิจารณาของมัน เราไปเกาะเกี่ยวเราไปแบกเขาที่เราทุกข์ใหม่ สิ่งทุกข์มันเห็นโทษของมัน มันก็ปล่อยเข้ามา แล้วหัวใจของเราละ ความคิดมันทุกข์ใหม่ ความคิดที่มันคิดต่างๆ เวลาเราไปยึดมันทุกข์ใหม่ เห็นความเป็นไปของมัน

สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา อนัตตาตลอดเพราะมันเกิดดับๆ ในหัวใจ แต่เรายึดแล้วเราทุกข์ตลอดไป นี่สภาวะแบบนี้ย้อนกลับเข้ามาใช้ความคิดเข้ามา เราจะมีอำนาจเหนือตัวเอง ถ้ามีอำนาจเหนือตัวเองคือสภาวะธรรม คือการภาวนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องการภาวนานะ เรื่องการภาวนาให้กับสัตว์โลก ให้กับเราเป็นผู้ก้าวเดิน มีคนคิดมากเลยว่สภาวะแบบนี้ ทำไมเมื่อก่อนไม่มีใครทำๆ เขาทำไม่ได้เพราะว่ามันความคิดที่ว่ามันจะย้อนกลับเข้ามา เราคิดสิ ถนนหนทางมัน

ยังมีแผนที่แล้วหัวใจมันมีแผนที่อะไร อริยสัจนี้ เวลาว่ามรรคนั้นมรรคมันจะรวมตัวมัน ต้องใช้สมาธิน้ำหนักเท่าไร ใช้ความเพียรเท่าไร น้ำหนักเท่าไร ทุกคนต้องการเป็น สุตตราสำเร็จ

แต่เวลาคนชอบทานอาหาร คนชอบสิ่งต่างๆ ความคิดความผูกพันไม่เท่ากัน มันไม่เท่ากันหรือ มันจะเป็นไปตามอำนาจของใจดวงนั้น ตามความเป็นไปของใจดวงนั้น มันจะเป็นปัจจัยตั้ง ความเฉพาใจของดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงย้อนกลับมา เพราะความคิดของใจมันไม่เหมือนกัน ถึงว่ามันต้องปฏิบัติขึ้นมาแล้วย้อนกลับเข้ามาตลอด สิ่งนี้มันถึงว่าเป็นภาวนามยปัญญา เป็นมรรคที่เกิดในศาสนาพุทธ

ทุกศาสนาเพราะเวลาประชุมเรื่องศาสนาสัมพันธ์กันมันเปิดเผย คัมภีร์ต่างๆ มันเปิด มีเฉพาะศาสนาพุทธเท่านั้นที่มีมรรคอริยสัจจัง ศาสนาอื่นสอนแต่ทำดีทำชั่วๆ ทำดีทำชั่วเป็นศีลธรรมจริยธรรม สิ่งนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมามันก็มีอยู่แล้วคนดีก็คือคนดี คนชั่วก็คือคนชั่ว มันเป็นธรรมชาติอย่างนั้น แต่ความดีความชั่วของโลกมันก็เป็นของประจำโลก แต่ความดีความชั่วที่เป็นอริยสัจเป็นความเป็นจริงเท่าไรที่เข้าไปชำระกิเลส มีเฉพาะศาสนาพุทธของเราเท่านั้น

แล้วถ้าเราก้าวเดินตามครูบาอาจารย์ เราสร้างของเราขึ้นมาเป็นสมบัติของเราขึ้นมา จะเป็นมรรคใด งานชอบๆ นิ้งานประกอบสัมมาอาชีวะชอบ ทำความถูกต้องชอบ สิ่งนี้เป็นคนดีแน่นอน แต่ว่าถ้าจะเอาชนะหัวใจนี้มันจะมีงานชอบอันหนึ่ง งานชอบขึ้นมาคือความเห็นสภาวะใจที่เปลี่ยนแปลงไป เห็นสภาวะใจที่ไปเกาะเกี่ยวเขา นั่นคือตัวปัญญา ปัญญามันจะย้อนกลับ มันมีเหตุผล มันเห็นโทษๆ ที่ว่านี่คือไฟ เกาะที่ไรทุกข์ทุกที่ เกาะที่ไรเผาทุกที่

ถ้าจับใจตัวเองนี้ สิ่งนี้มันเผามันต้องดับได้ ดับด้วยน้ำอมฤตธรรม นี่คือการสงบของใจ แล้วความใคร่ครวญของปัญญาชำระกิเลสจนมันออกไป สิ่งนี้เคยมีอำนาจเหนือใจ ถ้าสิ่งนี้มีอำนาจเหนือใจ อำนาจของกายเราก็ดึงพันมัน ถ้าสิ่งนี้เราชำระมันออกไปจากใจมันจะไม่มีอำนาจเหนือใจเรา แล้วร่างกายมันจะมีความหมายอะไร ร่างกายก็เป็นเฉพาะธรรมชาติเป็นธาตุเฉยๆ มันจะมีอำนาจเหนือกับใจได้อย่างไร มันจะไม่มีอำนาจ

เหนือใจเลย เพราะหัวใจมันเข้าใจหมด มีอำนาจเหนือใจซะอย่างเดียวจะเข้าใจสิ่งต่างๆ
หมดแล้วชำระได้ทั้งหมด นี่ก็เราเป็นเจ้าของของเราเอง ชีวิตมีเป็นของเรา

ชีวิตนี้ถ้าวอนอยู่ในโลกนี้ เราจะไม่รู้ชีวิตนี่คืออะไร แล้วก็วันตายวันเกิด แต่ถ้า
เราเห็นสภาวะตามความเป็นจริง ชีวิตนี้เป็นของเราแล้วจะไม่เวียนตายเวียนเกิด เพราะ
อะไร เพราะเป็นของเรา ไม่ใช่เป็นของมาร ถ้าเป็นของมารต้องเวียนตายเวียนเกิดใน
วัฏฏะ เป็นของเราแล้วเราเป็นเจ้าของแล้วจะมีความสุขมาก เกิดจากการประพฤติปฏิบัติ
ของเราเอวัง